

ปัญหาการขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ¹

วัชร ชันวิจิตร²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของปฎิญาสาทว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แนวคิดกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ระบบการพิจารณาคดี แนวคิดของการฎีกาในคดีอาญา ระบบการฎีกา สิทธิอุทธรณ์ต่อศาลที่สูงกว่า ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับความเสมอภาคต่อหน้าศาล หลักประกันสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี การอุทธรณ์ และสิทธิที่จะได้รับการดำเนินคดีในเวลาที่เหมาะสมซึ่งเกี่ยวข้องกับการขออนุญาตฎีกา รวมทั้งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับปัญหาการขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า สิทธิมนุษยชนเป็นหลักพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งมีการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปอย่างเป็นธรรม มีความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ แต่หลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีการกำหนดเงื่อนไขและวิธีการที่แตกต่างไปจากคดีอาญาทั่วไป ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิของคู่ความในการฎีกาได้แย้งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาการขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงมีประเด็นปัญหาหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ปัญหาประการที่หนึ่ง คือ ปัญหาการขออนุญาตฎีกาความผิดกรณีอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบรับไว้พิจารณาพิพากษา

เมื่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบรับพิจารณาพิพากษาข้อหาการกระทำความผิดกรณีอื่นที่ไม่ใช่คดีทุจริตและประพฤติมิชอบไว้พิจารณาพิพากษามาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 การดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ทำให้การฎีกาในความผิดกรณีอื่น

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ฐากร ศิริยุทธ์วัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิล สิริพิทุร

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จะต้องเป็นการขออนุญาตฎีกาต่อศาลฎีกา ทั้งที่ความผิดกรณีอื่นนั้นมิได้เป็นคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 บัญญัติไว้ในมาตรา 3 เพียงแต่เป็นการที่ศาลใช้ดุลพินิจรับพิจารณาพิพากษาความผิดกรณีอื่นเท่านั้น ซึ่งทำให้สิทธิในการฎีกาของกลุ่มความแตกต่างไปจากการฎีกาในคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นระบบสิทธิส่งผลให้กลุ่มความเสียหายโอกาสในการฎีกาเพื่อขอให้ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดได้ทำการทบทวนคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์อีกครั้งในความผิดกรณีอื่นที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบรับพิจารณาพิพากษา

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาสิทธิและความเสมอภาคของกลุ่มความเกี่ยวกับการรับรองฎีกาของอัยการสูงสุด

เมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวจะเป็นที่สุด ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะมีลักษณะเป็นการขออนุญาตฎีกาโดยยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 จากนั้นศาลฎีกาจะพิจารณาว่าปัญหาที่ฎีกาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยตามมาตรา 46 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 หรือไม่ เมื่อปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญศาลฎีกาก็จะมีคำสั่งรับฎีกาไว้พิจารณา

กรณีที่เป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกาไว้พิจารณายังรวมถึงกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัยโดยให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกา ตามมาตรา 46 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 แต่การรับรองฎีกาของอัยการสูงสุดจะรับรองฎีกาได้เฉพาะในฎีกาของพนักงานอัยการเท่านั้น อัยการสูงสุดจะรับรองในฎีกาของกลุ่มความอื่นที่ไม่ใช่ฎีกาของพนักงานอัยการไม่ได้ เช่น ฎีกาของจำเลย หรือฎีกาของโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหาย หรือฎีกาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากอัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาที่ไม่ใช่ฎีกาของพนักงานอัยการก็ไม่ทำให้ฎีกาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาต้องรับฎีกา แตกต่างจากการรับรองฎีกาของอัยการสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 221 การรับรองฎีกาของอัยการสูงสุดในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจึงมีข้อจำกัดและแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป อันเป็นการเลือกปฏิบัติและขัดกับหลักความเสมอภาค

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาการนับระยะเวลาคดีถึงที่สุดกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกา

การดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะเป็นที่สุดเมื่ออ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 เว้นแต่กรณีที่กลุ่มความขออนุญาตฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่

วันที่อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตาม มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559

กรณีที่คู่ความไม่สามารถยื่นคำร้องดังกล่าวได้ทันภายในกำหนดหนึ่งเดือน คู่ความสามารถ ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาในการยื่นคำร้องดังกล่าวได้ โดยไม่มีกฎหมายจำกัดระยะเวลาในการขอขยาย ระยะเวลาเพื่อยื่นคำร้องดังกล่าวไว้อย่างแน่นอน ทำให้คู่ความสามารถขอขยายระยะเวลาได้จนกว่าศาลจะมี คำสั่งไม่อนุญาต เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับคำร้องดังกล่าวแล้วศาลชั้นต้นจะส่งคำร้องไปยังศาลฎีกาเพื่อ พิจารณา ซึ่งองค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาจะต้องพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้รับสำนวน ตามระเบียบของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ข้อ 34 เมื่อศาลฎีกาพิจารณาแล้วเสร็จก็จะส่งสำนวนกลับมาให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งให้คู่ความฟัง ต่อไป หากศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะถึงที่สุดในวันที่ยื่นคำร้องไม่รับฎีกา ของศาลฎีกา ตามมาตรา 46 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ซึ่งระยะเวลาตามกฎหมายและระยะเวลาการขอขยายเพื่อยื่นคำร้องขออนุญาตฎีการวมทั้ง ระยะเวลาที่ศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาคำร้องและระยะเวลาที่อ่านคำสั่งให้คู่ความฟังจะมีผลต่อการนับ ระยะเวลาคดีถึงที่สุด ในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคดีอาญาซึ่งมีการขอ อนุญาตฎีกาเช่นเดียวกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ แต่การนับระยะเวลาคดีถึงที่สุดในคดีอาญาจะ นับตั้งแต่วันที่อ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ไม่ใช่วันที่อ่านคำสั่งไม่รับฎีกาของศาลฎีกา ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ.2550 การนับระยะเวลาคดีถึงที่สุดในคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบจึงส่งผลกระทบต่อจำเลยที่ต้องโทษจำคุกเพราะทำให้จำเลยเสียโอกาสจากการเป็นนักโทษ เต็มขนาดที่มีสิทธิจะได้รับการพระราชทานอภัยโทษรวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่จะได้รับตามพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 เช่น การเลื่อนชั้น การพักโทษ เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการขออนุญาตฎีกาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ผู้ศึกษามี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาการขออนุญาตฎีกาความผิดกรณีอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบซึ่งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบรับไว้พิจารณาพิพากษา

การฟ้องคดีอาญาต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ สำหรับการกระทำอันเป็น ความผิดหลายกรรมต่างกันในความผิดที่เกี่ยวข้องกัน และบางกรรมไม่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ การที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะรับพิจารณาพิพากษาทุกกรรม แต่ใน ส่วนของการฎีกาความผิดกรณีอื่น ควรมีการแก้ไขโดยเพิ่มเติมให้ความผิดกรณีอื่นที่ไม่ใช่คดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบสามารถฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวดการฎีกาของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติ มิชอบ พ.ศ.2559 มาตรา 42 จากเดิม

“ให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า และภายใต้บังคับมาตรา 44 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

“ให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า และภายใต้บังคับมาตรา 44 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในการกระทำความผิดอื่นซึ่งมิใช่ความผิดเกี่ยวกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คู่ความอาจฎีกาได้ภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

2. ปัญหาสิทธิและความเสมอภาคของคู่ความเกี่ยวกับการรับรองฎีกาของอัยการสูงสุด

การรับรองฎีกาของอัยการสูงสุดในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามมาตรา 46 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ซึ่งอัยการสูงสุดสามารถรับรองฎีกาได้เฉพาะฎีกาของพนักงานอัยการ โดยไม่สามารถรับรองฎีกาของคู่ความอื่นที่ไม่ใช่ของพนักงานอัยการได้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปด้วยความเสมอภาค จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 46 วรรคสี่ จากเดิม

“ในกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้อนุญาต ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกา”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

“ในกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการ หรือฎีกาของคู่ความในคดีว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้อนุญาต ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกา”

3. ปัญหาการนับระยะเวลาคดีถึงที่สุดในการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา

การนับระยะเวลาคดีถึงที่สุดในการยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ต่อมาศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณาทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้นตามมาตรา 46 วรรคสาม ซึ่งรวมระยะเวลาที่มีการขอขยายระยะเวลาในการยื่นคำร้อง ระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องและระยะเวลาที่ได้อ่านคำสั่งให้คู่ความฟัง ทำให้จำเลยซึ่งไม่ได้ยื่นคำร้องดังกล่าวได้รับผลกระทบเพราะไม่ได้รับสิทธิจากการเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือได้รับการอภัยโทษเนื่องจากคดียังไม่ถึงที่สุด เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างเป็นธรรมในระยะเวลาที่เหมาะสม จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 46 วรรคสาม จากเดิม

“ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย และให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

“ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย และให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ”

เอกสารอ้างอิง

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ. กรุงเทพมหานคร :

วิญญูชน, 2559.

ปกป้อง ศรีสนิท. สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและวิธีพิจารณาคดีทุจริตและ

ประพฤติมิชอบกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและวิธีพิจารณา

คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. กรุงเทพฯ มหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด,

2562.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. การขออนุญาตฎีกา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2563.